

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi peti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Naivečja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914	K 740,000.000.—
Vlog	„ 44,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

:: Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.** ::

LISTEK.

Tehnika vojevanja v živalstvu.

Tudi živali imajo svoja orožja kakor človek, s katerim se branijo na daljo. Čudovita podobnost je med obojimi oboroženjem, ne da bi bil človek posnemal živali pri svojem oboroževanju. V francoskih zakopih mečejo dim in plin razvijajoče bombe, ki omoti nasprotnika, da se ne more braniti pred napadi. Prav enako ravna nekatere ribe izmed rib črnice (Tintenfisch) — odtod ime mehkužca —, ki imajo na koncu črevesa tintni mehur, kjer imajo takozvano sepio, črno, smodniku podobno snov, ki jo ob nevarnosti izbrizgavajo. Dočim se sovražnik ustraši, brizga ter se nahaja v temnem oblaku, uide riba črnica, ker je postala nevidljiva. Na izredno veliko daljavo se brani po tej metodi ameriški smrdljivi jazbec ali skung, o katerem pravi V. H. Hudson v svojih študijah o reki La Laplata različne čudovite dogodke. Skung, ki daje dragoceno kožuho, brizga svojo smradljivo

snov na svojega sovražnika z izredno točnostjo po šest metrov daleč. S čudovitim uspehom, ki za njegove razmere prav nič ne zaostaja za vojnimi dimnimi bombami: vonja kilometre daleč ter ne izgine po cel mesec. Ljudje, ki pridejo z njim v dotiko, ne morejo po več tednov v človeško družbo. Naše žične obrambe pred strelnimi zakopi kakor tudi sovražnike, so čisto napolnjene z močno elektriko, enako nosijo nekatere ribe, somi in skat v svojih telesih elektriško napadno in obrambno orožje. Aleksander pl. Humboldt je klasiško popisal vpliv elektriških udarov elektriške jegulje itd.; živali bi morale sicer biti bolj znane, zakaj od latinskega imena vrste Torpedo ima ime izmed najgrozovitejših in najvplivnejših orožij za streljanje na daljo v pomorski vojni svoje ime.

Profesor Franc Doflein je temeljito raziskaval živalska orožja na daljo. Ribo črnico smo že omenjali; med njih desetnožnimi vrstami imajo nekatere dve čudovito vstvarjeni roki, ki jih morejo stisniti v posebne vrečice in jih daleč predse z neverjetno naglico suniti. Pri tem ujamemo marsikatero naglo ribo. — Nekateri pomorski pajki brizgajo slinaste niti po

svojih žrtvah ter jih love kakor na laso (zanko); tudi na suhem ravna skoraj enako nekateri majhni pajki, ki brizgajo svojo pajčevino po mravljah in drugih majhnih žuželkah. V rekah zadnje Indije in na Malajskem otočju se nahaja v plitvih vodah majhna ribica, streljavka, ki meče s svojim nalašč primerno ustvarjenim gobčkom vodo na žuželke, ki sede na obrežnih rastlinah ter jih s tem sestrelji z rastlin. Jako uspešno orožje so koprivni kapsli večinoma krasnih morskih klobukov, ki jih imajo posamezni kar cele baterije in so pravi roparji. Vsebujejo tudi strup, in vpliv strupa velikega morskega klobuka, kakor na primer Fizalije, je tako velik, da omoti celo odraslega človeka, če pride z njim v dotiko. Bralci morskih gob in potapljači, trpe večkrat na posebni bolezni, ki je občutna in neoprijemljiva, ker prihajajo večkrat v dotiko s strupenimi snovmi pravkar omenjenih vrst in jo poznajo pod imenom »portugalska galera«.

Ce je uvedena pri vseh modernih vojskah glede na podobnost zemlji siva uniforma, tedaj imajo živali po stepah in puščavah že davno »pustinsko uniformo«, kakor pravi Doflein prav primerno, do-

Opustošenje Poljske.

Francoski pisatelj, ki je bil navzoč ob ruskem umikanju na Poljskem, opisuje svoje doživljanje v francoskem listu »Dépêche de Toulouse«. Po njegovem vse-kakor verjetnem poročilu posnemamo naslednje podatke:

»General Smirnov je zapovedal, da naj se vse 300 vrst okoli mesta uniči in požge. Menil je, da je to edini pomoček, ki bo oviral prodiranje sovražnika, te »vojske duhov« neverjetne naglosti, ki hipno izgine ob Sanu, da se prikaže dva dni pozneje na Kurlandskem; te »vražje« vojske, ki je brza kakor bi letala po zraku. Komaj je general zapovedal, so že dirjali vojaki na konjih in s kolesi na vse strani. Ogenj! Ogenj povsod! Požgali so koče in gradove, polja in travnike; požgali bi bili kamenje, če bi bilo to mogoče. Poljska je preživela grozovite boje; prebila je vojne in revolucije. Poljska je doživela leto 1813 in 1830; toda vse to ni bilo nič v primeri s tem, kar je doživela sedaj; zakaj Rusi so zapovedali, da se mora vse uničiti na poljskih tleh. Ta tragika se je izvršila do skrajnosti. Kmetu so zapovedali: »Zažgi svojo hišo!«, tovarnarju: »Poruši svojo tovarno!«, prebivalstvu nesrečnih vasi in mest so zapovedali: »Zasužite vodnjake! Razdrite pota! Posekajte gozde! Pokosite še zelena polja!« In sekali, razkopavali in razdirali so vse. Ničesar niso prizanesli. Krasne viteške naselbine s starimi čestitljivimi spomini, gradove z dvigalnimi mostovi, ki so se upirali že stoletjem, so spremenili pravtako v kup razvalin kakor kmetiške koče. Zgoročeno je starinsko pohištvo, čudovite slikarije s podobami dedov, stari gobelini, dragocene preproge, zgodovinske dragocenosti celih rodov so izginile v ognju. Toda to še ni bilo dovolj. Zgnali so vaše prebivalce skupaj pa jim zapovedovali: »Razrušite svojo cerkev!« Vaščani so popadali na kolena in klicali: »Tega ne moremo!« Nato so se določili posebni oddelki za požiganje. Ti so obli-vali cerkve s petrolejem in jih obenem zažgali z dinamičnimi patronami. Svetniki so padali z oltarjev, zvonovi so se zmajevali in zvonili med ognjem, podobne so se spremenile v prah in pepel in kmalu je

čim so se živali po sneženih deželah prilagodile belim nijansam (kakor so poročali, so nosile tudi pozimi v Karpatih nekatere avstrijske čete bela krila, da se niso sive obleke razločevale od belega snega), živali po pragozdih pa so oblečene zeleno ali pisano itd. Nekaj podobnega z razstrelnimi minami ima ličinka volkeca (mravoder), ki ne napravi le lijakom podobnih pasti, marveč bombardira s peskom bližajoče se žuželke, da se zvrnejo v jamico. Umetno spletene mreže roparskih pajkov spominjajo na žične mreže pred našimi bojnimi črtami. V nekaterih mravljiščih, v srednji Evropi, samo pri eni vrsti, je posebna vojna kasta, torej »stalna vojska«. Vojak ima tukaj velikansko glavo, s katero v primeru napada zapre ozke ceste v mravljišču in brani s svojimi močnimi čeljustnimi kleščami. Nekatere tropiške mravljinke vrste imajo te čeljusti »izredno razvite v obliki sablje«, s katerimi zadajajo sovražniku hude rane. Končno omenjamo še, da gorila in šimpans, dasi sicer nekateri dvomijo poročilom Du Chailasa, porablja drevesne veje kot napadalno in obrambno orožje, to je, bore se s »puškinimi kopiti«.

bila cela cerkev le kup razvaline. Poljska je danes puščava, več milijonov ljudi brez doma so pognali v neznano daljo, s silo in s pretepanjem so jih morali goniti dalje po cestah. Ruska vojska je zgnala te nesrečne žene, otroke in starčke skupaj ter jih podila pred seboj dalje v notranjo Rusijo.

James Keir Hardie.

Pred tednom dni je došla vest, da je umrl v Glasgowu na Angleškem sodrug Keir Hardie. Z njegovo smrtjo je izgubilo mednarodno delavsko gibanje izbornega moža, nenadomestljivega sodruga, ki je do svojega zadnjega diha bil odločen pristaš in boritelj za sporazum med krvavo borečimi Evropejci. Kljub temu, da so ga na Angleškem zaradi tega nekateri prezirali in si je nakopal v 14 mesecih vojne mnogo sovražnikov, je ostal njegov vpliv mogočen in njegova agitacija za obnovitev delavske internacionale jako uspešna. Pomen delovanja sodruga Keir Hardie za mir bo vedela prav ceniti šele poznejša zgodovina, toda pičle vesti, ki prihajajo iz Anglije, dokazujejo, s kakšno hrabrostjo, požrtvovalnostjo in brezobzirnostjo se je zavzemal Hardie za mir, in prav verjetno je, da je njegovo smrt pospešila duševna bol zaradi sedanje vojne.

James Keir Hardie je bil porojen leta 1856. v Lamarkshire kot sin rudarja. Komaj je bil osem let star, ko je jel delati pri rudniku in si služiti kruh ter zaradi tega ni mogel obiskovati niti ljudske šole. Njegova mati ga je učila pisati in brati. Leta 1879. je bil nastavljen kot organizator svoje strokovne organizacije. Leta 1882. se je pridružil naukom Henri Georgeja. Polagoma je potem postal socialist in ustanovil list »Labour Leader«, glasilo neodvisne delavske stranke, ki je tudi med sedanjo vojno vedno naglašalo solidarnost z evropskim proletariatom. Keir Hardie, ki je bil spočetka rudarski vaje-nec, ki ni mogel obiskovati niti ljudske šole, se je popel do najznamenitejše osebnosti med angleškim proletariatom, a bil je tudi znan pri nas. Keir Hardie je oni mož, ki je angleško delavstvo odvrnil od liberalnih in konservativnih strank, in ki je obenem z nekaterimi svojimi prijatelji poučeval angleški proletarijat o Marksovih in Engelsovih naukih. In silno veselje je zavladovalo v Internacionali, ko je leta 1888., nastopil Keir Hardie pri volitvi v parlament v Mid - Lamark kot neodvisni delavski kandidat proti kandidatom liberalcev in konservativcev. Glavni agitator liberalcev je skušal Keir Hardie podkupiti z denarjem in obljubami, toda seveda brez uspeha. Hardie je kandidiral in dobil 617 glasov. Od te volitve so se začele razvijati na Škotskem neodvisne delavske organizacije, ki so na povabilo Keir Hardie priredile leta 1889. konferenco in ustanovile škotsko delavsko stranko. Šele od tukaj se je jelo širiti delavsko gibanje po Angleški. Keir Hardie je s svojim delovanjem pripravil Prade Union (angleške strokovne organizacije, ki prej sploh niso imele politične smeri), da so začele spoznavati celinski socializem, in kdor pozna konservativno angleško delavsko gibanje, bo tudi vedel ceniti velikanski pomen dela, ki ga je vršil Keir Hardie. Da pa njegovo delovanje ni imelo takega uspeha, kakršnega bi želeli v interesu internacionale, ni kriv Hardie, marveč tamkajšnje razmere.

Neodvisno delavsko stranko, »Labour Leader«, mirovno gibanje na Angleškem in evropski delavski razred je s smrtjo Keir Hardie doletela bridka izguba. Keir Hardie je bil zagovornik človeštva,

mednarodni proletarec, delavec, ki ga je ljubilo milijone delavcev zaradi hrabrosti v boju, zaradi neustrašene resnicoljubnosti in ki je navel vse svoje sile, da se zopet obnovi internacionala. Ta mož je bil najprej preprost rudar.

Vpoklic 43- do 50letnih črnovojnikov v vojsko.

O vpoklicih poročila c. kr. korespondenčni urad:

V avstriji pri prebiranju potrjeni avstrijski in ogrski črnovojniki rojstvenega letnika 1897., to so osemnajstletni, bodo morali odriniti pod orožje 15. oktobra 1915. Tozadeven razglas se razglasi te dni. V istem roku, torej 15. oktobra 1915. morajo pod orožje tudi leta 1897. rojeni pri prebiranjih kot sposobni spoznani bosensko-hercegovinski obvezanci. Približno sredi meseca novembra, kakor je to razvidno iz tozadevnega razglasa, bodo pozvani pod orožje pri novem prebiranju rojstnih letnikov 1873. do 1877., potem letniki 1891., 1895. in 1896. za orožje sposobni črnovojniki. Na to pridejo šele glede na vstop v vojsko v poštah 43. do 50. letniki in se z vso verjetnostjo lahko sklepa, da jim ne bo potreba pred koncem novembra odriniti pod orožje.

Nove pristojbine.

Nove pristojbine, ki jih je vlada uvedla s § 14. so za javnost prav velikega pomena.

Uvedejo se pristojbine za tožbe pred obrtnim sodiščem; doslej je bil določen kolek samo za razsodbo. Odslej mora biti kolkovana tudi tožba, in sicer s kolkom 30 h; če pa iznaša toženi znesek nad 100 kron, za prvo polo 2 K, za vsako nadaljno polo pa po 1 K; vsaka drugačna vloga mora biti kolkovana s kolkom 30 h, če pa za več nego 100 K, pa s kolkom 1 K. Tudi za ustne tožbe se mora plačati enaka pristojbina. Na zapisnik o obravnavi pride kolek 30 h, pri višjih zneskih 1 K. Če pa traja obravnava dalje nego pol ure, je plačati za vsako nadaljno tudi le začeto poluro 60 h, pri zneskih nad 100 K pa 2 K. Zapisniki vzklicnih obravnav se morajo kolkovati s petkrat tako visokim zneskom. Na druge manj važne sodnijske pristojbine se tukaj ne oziramo.

Tudi pri tožbah zaradi žaljenja časti so se uvedle spremembe. Prva pola tožbe velja 3 K, vsaka naslednja pola 1 K, od vsake nadaljne vloge velja pola 1 K. Pri tožbah pred porotniki velja tožba 15 K, če se tožba ustno vloži, je kolek enak. Zapisnik o obravnavi pred okrajnim sodiščem dobi kolek za 1 K, če traja obravnava dalje nego pol ure, se plača za vsako pričeto poluro 2 K. Pri porotnih sodiščih je cena po 5 in 10 K. Razsodba pri okrajnem sodišču velja 5 K, pri porotnem sodišču pa 30 K. Vzklic stane 3 K, tudi če se ne napravi nobene vloge, marveč se ta pravni pomoček samo prijavi. Če se pa napravi vzklicna vloga, velja vloga za vsako polo 1 K.

Kdor hoče biti oproščen pri obrtnem ali okrajnem sodišču pristojbin za kolke, mora prinesiti ubožno izpričevalo.

Glede pristojbin za zavarovanje je določena pristojbina pri zavarovanju proti toči in zavarovanju živine na en odstotek, za vsa druga zavarovanja (zlasti živ-ljensko in zavarovanje proti ognju) na dva odstotka zavarovalne premije. Če ima kdo škodo in dobi denar, ki je zanj zavarovan, mora plačati pri zavarovanju

proti toči, živine, proti ognju in transportu pol odstotka, pri vseh drugih zavarovanjih (zlasti pri živlenskem zavarovanju) en odstotek. Kdor vzame na polico posojilo, plača pol odstotka od prejetega denarja in pol odstotka od plačanih obresti državi. Prehodne določbe nekoliko olajšujejo te dolžnosti državljanov. Javno zavarovanje, ki je zakonito uvedeno, je oproščeno teh pristojbin. Tudi bolniška društva, delavske penzijske blagajne ne plačujejo nikakršnih pristojbin.

Zapuščinski davek, ki bo naravno največ donasal državi, znaša sedaj ne glede na visokost dedščine $1\frac{1}{4}$ odstotka, če so dediči otroci ali starši ali zakonski družje; 5 odstotkov, če so dediči drugi sorodniki; 10 odstotkov, če so dediči tujci. Sedaj se pa dedinski davek zviša pri večjih dedščinah. Če kdo podeduje do 1000 K, mora plačati dosedanje pristojbino; do 5000 K znaša davek po sorodstvu po $1\frac{1}{4}$, 6, $11\frac{1}{2}$; do 10.000 K po $1\frac{1}{2}$, 7, 13; do 100.000 K po 2, 8, $14\frac{1}{2}$; do 250.000 K po $2\frac{1}{2}$, 9, 16; do 1 milijona po 3, 11, 18; več nego 1 milijon po $3\frac{1}{2}$, 13, 20 odstotkov. Za ustanove se davek v primeri s sedanjim zniža; odslej bo znašala neglede na visokost dedščine 2 odstotka. Da se prepreči odtegnitev dedinskega davka, se je določila ista pristojbina tudi za darila med živimi, če se napravi o njih pismena pogodba. Če se predmet izroči, ne da bi se predaja izvršila pismeno, ni za tako izročitev plačati nobene pristojbine.

Naredbe stopijo v veljavo dne 1. januarja 1916.

Svetovna vojna.

Na italijanskem bojišču se vrše dan za dnem običajni boji, ki ne donajajo nasprotniku nobenega uspeha.

Iz uradnih poročil posnemamo naslednje:

Dne 23. t. m.: V tirolskem obmejnem prostoru je bilo več malih spopadov. Napade slabjših italijanskih oddelkov v Tonale-pokrajini, ter severno in izhodno od Condino, smo zavrnili. Planoti Folgarija in Lavarone sta zopet pod ognjem sovražnikov težke artiljerije. Naša hrabra posadka na Monte Costonu, ki je branila ta, daleč pred našo linijo stoječi obmejni hrib, proti številno znatno močnejšemu sovražniku več mesecev, je izpraznila danes rano to pozicijo, katero je napadala več kakor desetkratna premoč ter jo skoro obkolila. Artiljerijski boji v Dolomitih se z veliko ljutostjo nadaljujejo. Na koroški fronti je poskušal predvčerajšnjim zvečer oddelek alincev predreti našo pozicijo na Monte Peralba, pa je bil z izgubami vržen v dolino. Na primorski fronti se omejuje delovanje naših čet na artiljerijski ogenj in nekatere uspešne akcije pozicijskega boja. Danes poteka četrti mesec vojne proti Italiji. Sovražnik se ta mesec ni povzpел do nobenega bojnega čina večjega obsega, temveč napadal le posamezne odseke s silami več pehotnih divizij.

Dne 24. t. m.: Na tirolski zahodni fronti so prepodili naši deželni strelci sovražne alpine z vrha Albiolo (severno od prelaza Tonale). Na visoki planoti Folgarija smo odbili napad večih italijanskih stotnij na Durer (severo-zahodno od Costona). Okoli 1000 Italijanov, ki so se na izhodnih pobočjih Monte Piano pričeli pomikati proti našim postojankam, smo z artiljerijskim ognjem prisilili, da so se morali umakniti. Na koroškem obmejnem ozemlju se je izjalovil sovražni napadalni poizkus na vrh Cellon (izhodno od prelaza Plöcken). Na primorski fronti je prišlo včeraj le do topovskih bojev.

Dne 25. t. m.: Na tirolski zapadni fronti je začela naša artiljerija streljati sedaj tudi v ozemlju Ortlerja. Neki sovražni oddelek, ki je prodiral v dolini Cede, je pobegnil do Sv. Katarine, drugi je bil pregnan iz svoje pozicije zapadno od Königsspitze. Izhodno od gorenje Daonske doline so pregnale naše čete sovražnika s Cime-Latole. Na fronti ob Dolomitih se je izjalovil napad na našo pozicijo na Col di Boisu, pri čemer so zadele alince, ki so se prostovoljno javili za to podjetje, velike izgube. — V koroškem in primorskem obmejnem ozemlju se ni zgodilo nič pomembnega. Zapadno od Ronkov je uničila eksplozija neki italijanski privezni zrakoplov.

Dne 26. t. m.: Delovanje Italijanov se je včeraj omejilo na ljuto obstreljevanje bolnice »Rdečega križa« v Gorici, ki je daleč vidno označena z ženevsko zastavo. Sovražna artiljerija je ta sanitetni zavod celo petkrat zadela, ena granata je prodrla do operacijske dvorane. Nadaljnih 53 granat je padlo v najbližnjo okolico poslopja. Vojaškega pomena ta, proti mednarodnemu pravu izvršeni čin ni imel, ker se daleč naokoli niso nahajale nobene čete.

Dne 28. t. m.: Na bojni črti v Dolomitih je bil odbit danes zjutraj napad sovražnika, izveden z ročnimi granatami, na Col dei Bois. Italijani so včeraj zopet obstreljevali bolnišnico »Rdečega križa« v Gorici s 50 granatami, dasi je nosil ta zavod še vedno genfsko zastavo, ker ga še ni bilo mogoče popolnoma izprazniti. V odseku Dobrdob je preprečil naš ogenj napadalni poizkus na Griže-Brdo.

»Kreuzzeitung« poroča iz Amsterdam: Cadorna je do 1. septembra poročal vladi, da je imel 35.000 mrtvih in 180.000 ranjencev in bolnikov. Od takrat so se izgube gotovo še povešale na 300.000 mož. Anglija je darovala Italiji 100.000 ton premoga.

Italijani so zadnji teden dvakrat obstreljevali rezervno bolnico »Rdečega križa« v Gorici.

Na srbskem bojišču se vrše večinoma le artiljerijski boji in obmetavanje raznih krajev z bombami. Tako so na primer naši obmetavali z bombami Požarevac in Veliko Gradišče. Manjše praske so bile tudi ob črnogorski meji. Srbi so obstreljevali te dni Zemun iz Beograda z angleškimi topovi, ki so se pa slabo obnesli. Na meji se Srbi trudijo, da bi utrdili višave na južnem bregu Save in Dunava. Kanonada se ponavlja vsak dan na več mestih.

Iz prejšnjih poročil nam je že znano, da so se Rusi zlasti ustavljali prodirajočima armadama pri Vilni in pa ob izhodni gališki meji. Na obeh krajih so se vršile večdnevne bitke, ki so izpadle ugodno za osrednji državi. Pri Vilni so ujeli Nemci nad 22.000 ruskih vojakov, ob gališki meji, to je v (Volhiniji), kjer so hoteli Rusi raztrgati avstrijsko in nemško bojno fronto, so se pa po težkih porazih jeli Rusi zopet umikati. Tukaj so ujeli nad 6000 mož.

Iz vojnega poročevalskega stana poročajo: Po večdnevni naporih so Rusi tako oslabiljeni, da ne morejo vzdržati svojih ofenzivnih pozicij in se umikajo. Kar so si Rusi šteli za zmago, namreč premestitev avstrijskih čet za Styr v pripravljene pozicije, se je zdaj pokazalo kot jako dobra poteza. Ob teh pozicijah je ruska ofenziva izkpravela. Zdaj stoje naši zopet v ofenzivi na desnem bregu reke in so tudi mesto Luck, ki so je bili začasno zapustili, zopet zavzeli. Trdnjavo naši sploh niso nikoli zapustili. Tista velika »ruska zmaga pri Lucku«, zaradi katere

so po vsi Rusiji zvonili, se je torej razpršila v nič. V oficijelnem ruskem poročilu je bilo rečeno, da so Rusi napravili 4000 ujetnikov; v inozemskih listih je to število naraslo na 40.000!!

Berolinska »Tägliche Rundschau« javlja: Iz izvajanj ruskih vojaških strokovnjakov sledi, da koncentrirajo Rusi v prostoru Lida-Vilna ogromne množice vojaštva. Tem četam so se posebno pridružile tudi posadke trdnjav Kovno, Grodno in Brest Litovsk.

Ta vest bo najbrže resnična, zakaj vojaški strokovnjaki pravijo, da se bo tam nekje med Vilno in Rigo vršila velikanska bitka, če že ni sedaj se tam vršča bitka nje pričetek.

Dolgo in že mnogokrat obljubljana ofenziva na zahodnem ali francoskem bojišču se je pričela minuli teden. Angležem se je zdela ta ofenziva kot rešitev. Zlasti so bili veseli, ker so prisilili dve nemški diviziji pri Loosu in Perthesu v drugo obrambno postojanko ter so zajeli v prvih strelskih jarkih vzdane nemške topove. Boje pri Loosu imenujejo največjo zmago po bitki pri Marnu, obenem pa že tudi svare, da bi kdo precenjeval ta uspeh, ali pa podcenjeval odpornost sovražnikov. In res, uspeh bitke pri Loosu bi imel le tedaj pomen, če bi bili Angleži dosegli tako zmago, da bi bili lahko prodirali s svojimi četami dalje; tega pa niso mogli storiti.

Francozi in Angleži so začeli z ofenzivo na celi črti od morja pa do švicarske meje, in sicer s silno ljutostjo. O pomenu in uspehu te velikanske zasnovane ofenzive nas najbolj pouče razna poročila o tej akciji in nje ocena.

Iz Genfa poročajo: Ljutost nočnih bojev v Champagni, osobito v sosednem ozemlju ceste pri Souainu, je zahtevala na obeh straneh najtežje žrve. V zahodnih Argonih je pa število francoskih mrtvecev in ranjencev še enkrat večje, kakor na nemški strani. Francoska strokovna kritika priznava francoski pridobitvi 3 kilometre ozemlja le pogojno vrednost, ker so po nemških četah zasedene črte, kar je dokazal glavni napad bodoči dan, zelo trdne. Danes (28. t. m.) sodi strokovna kritika, se bo najbrže nadaljeval oster boj v odseku pri Arrasu, osobito pri Givenchy in v še spornem champagnskem ozemlju med Auberive in Ville sur Tourbe.

Posebni poročevalec »Kölnische Zeitung« v velikem glavnem stanu se je razgovarjal z višjim poveljnikom o bojih na zahodni bojni črti. Poveljnik je izjavil: Napad je bil strašen in izreden ter s skrajno odločnostjo spremljan s takim artiljerijskim ognjem, kakršnega še ni bil doživel. Odločilnega uspeha ofenziva nikakor ne bo dosegla. Ranjeno in zamenjano moštvo pripoveduje, da je bil boj izredno divji. V strelskih jarkih se je razvil ročni metež moža z možem. Pripoznavajo sovražniku, da se je bojeval trdovratno in hrabro, a prepričani so, da Francozi ne bodo prodrli.

Angleži so zopet zastavili tudi svoje ladje, da bi z morja ovirali nemška premikanja na Flanderskem. Nemci so pa že dolgo prej zavzeli trdne postojanke na sipinah in tja spravili močno artiljerijo. Dne 26. t. m. so angleške bojne ladje posebno vzele na piko Zeebrugge. Dosegle pa niso nobenega uspeha. Nasprotno pa ste bili dve angleški ladji poškodovani in ena potopljena, nakar se je angleško brodovje umaknilo. Dne 27. t. m. se je vršil nov napad z morske strani, ki je bil naperjen proti Middelkecke, ki leži 8 km zahodno od Ostende ob belgijski obali. Napad je bil zopet brezuspešen.

Zadnja poročila s francoskega bojišča pravijo, da so vse napade Francozov in Angležev Nemci odbili ter ujeli mnogo vojaštva. Vsi pa pričakujejo, da se bodo ljuti boji še ponavljali, da si je ta ogromna francoska in angleška ofenziva že zlomljena ob svojem prvem početku. Imeli so velikanske izgube ter pravijo, da ne odnehajo s svojo ofenzivo.

Na Galipoliju se vrše neprestano boji, ki zahtevajo silne žrtve za entento.

Na kavkaški fronti so potisnili Turki Ruse blizu Hošaba nazaj in jih porazili.

Atenska »Hestia« javlja, da odpošlje Francija 17 (?) armadnih zborov pred Dardanele. Ta armada je predvsem določena, da udari na Carigrad; pri tem se bo v Trakiji srečala z avstrijskimi in nemškimi četami.

»Berliner Tageblatt« javlja iz Carigrada, da so tam z veseljem pozdravili začetek nove vojne proti Srbiji. S tem je sproženo vprašanje, če prideta nemška in avstrijska armada v Carigrad. Envenpaša je že pred nekaj dnevi rekel, da ni potrebna nemška pomoč za obrambo Dardanel. Zdaj pravi tudi vladni list »Tanin«, da namen nove vojne proti Srbiji ni, prinesiti pomoč Turčiji, češ, kar Turčija tako dolgo sama uspešno brani, to bo lahko še nadalje sama branila.

Turki delajo tudi velike priprave za operacije proti Egiptu. Čete vežba okoli 2000 nemških častnikov.

Domači pregled.

Novi davki. Izšle so nove cesarske naredbe, ki zvišujejo pristojbine od dedščin, daril in zavarovalnih premij. Te naredbe stopijo 1. januarja 1916 v veljavo. Uradno se razglasa, da bodo te nove pristojbine znesle na leto 23 milijonov kron.

Realka v Idriji se spremeni v realno gimnazijo z 8 razredi. Poučevala se bo latinščina kot obligatni, grščina pa kot neobvezni predmet.

Krompirjeve cene. S 1. oktobrom stopi v veljavo ministrska odredba, ki določa najvišje cene za krompir. Za jedilni krompir so za oktober in november določene cene na 8 kron za 100 kg, za industrijski in krmilni krompir za 7 kron. Te cene se bodo počasi višale, tako da bodo dosegle maja meseca 11 oziroma 10 kron. Določene so tudi cene za nadrobno prodajo krompirja, ki ne smejo biti nad 40 odstotkov višje kot cene na debelo.

Pomanjkanju petroleja se menda kmalu odpomore. »Gazeta Poranna« poroča iz Drohobycza: Kakor znano so Rusi pred svojim odhodom zažgali večji del naftinih vrelcev. S tem povzročene škode se z vsemi razpoložljivimi močmi popravljajo in po zaslugi mrzlične delavnosti rekonstrukcijska dela hitro napredujejo, tako da se je v mnogih jamah že začel redni obrat. K sreči je večina naftinih rovin tehnično le malo trpela in število takozvanih zamašenih rovin je bilo razmeroma majhno. Tudi težave, ki so izpočetka ovirale razpošiljanje, so že večinoma odpravljene in izvoz surovega olja neprestano raste. V avgustu se je odposlalo iz Boryslawa 6757 vagonov surovega olja. Razen tega so se velike množine poslale čistilnicam naravnost po ceveh, tako da se je v tem mesecu oddalo 7414 cistern à 100 met. stotov. V drohobyškem petrolejnem področju se sedaj vsak dan proizvede že 220 vagonov surovega olja, v Tustanovicah 140 in v Boryslawovu 75 vagonov.

Rekvizicija kovinastih predmetov. »Wiener Zeitung« v pondeljek objavlja tri ministrske naredbe o rekviziciji pred-

metov iz bakra, brona, tombaka in niklja ter o maksimalnih cenah za železno posodo. Naredbe so identične z ogrskimi.

Nova odredba o izdajanju potnih listov. C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani opozarja, da bo v bodoče na podlagi obstoječih predpisov izdajalo potne liste za prestop meje ožjega, oziroma širšega vojnega območja, samo v slučajih, v katerih doprinese stranka na prepričevalen način dokaz o potrebi in o smotru dotičnega potovanja. Prosilci za potne liste bodo morali torej doprimesti veljaven dokaz o smotru potovanja, ker bi se njih prošnja v nasprotnem slučaju kratkoma moralo odkloniti. Isto velja tudi za potovanja v ožjem vojnem območju. Nadalje c. kr. policijsko ravnateljstvo še opozarja, da osebam, ki nimajo stalno bivališče v policijskem okolišu, to je v mestni občini Ljubljanski ali v občinah Zgornja Šiška, Vič ali Moste, ne bo izdajalo potnih listin in da se bo takim prosilcem brezpogojno prošnje odklonilo. — C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani, dne 29. septembra 1915.

Perilo in zimska obleka za vojne ujetnike v Rusiji. Z ozirom na to, da rabi paket v Rusijo ali celo v Sibirijo daljšo dobo, da pride na svoje mesto, opozarja vodstvo »Rdečega križa« občinstvo, katero ima svojce kot vojne ujetnike v daljni ruski deželi, naj bi čim prej odposlalo rečene predmete. Paketi morajo biti zaviti v platno. Poslani obleki se ne sme priložiti ne pismo, ne knjiga, ne časopis. Tudi ne sme biti obleka v časopis zavita. Opozarja se tudi, naj ne dela občinstvo obsežnih paketov, ampak manjše, le po 5 kg težke in jih odpošilja v presledkih, namreč po enega na teden.

Načrti dr. Steinwenderja. Poslanec dr. Steinwender se je oglasil s predlogom, naj država prevzame zavarovalnice, češ, da delajo neprimerno velike dobičke. Povod za njegov predlog mu je dalo dejstvo, da posamezne zavarovalnice in dunajske banke plačujejo svojim iz Trsta v Italijo pobeglim uradnikom tudi sedaj njihove plače, katere jim pošiljajo čez Švico in da sta podpisali zavarovalnica Assicurazioni generali 20 milijonov, Riunione adriatica pa 4 milijone frankov italijanskega vojnega posojila. Dr. Steinwender predlaga, naj prevzame država kar zdaj med vojno ti dve zavarovalnici in sicer na ta način, da kot nova zavarovalnica sama prevzame jako znatne rezervne zaklade, svobodno premoženje pa razdeli med delničarje. Steinwender utemeljuje svoj predlog tudi s tem, da je Riunione adriatica imela leta 1914, na premijah in življenjskega zavarovanja 17:8 milijonov kron prejemkov in le 10:5 milijonov izplačil Assicurazioni generali pa 52:4 milijonov premijskih dohodkov in 24:9 milijonov izplačil.

Dr. Boris Zarnik, izredni profesor zoologije na univerzi v Würzburgu, je imenovan za rednega profesorja naravoslovja na ces. otomanski univerzi v Carigradu.

Profesor dr. Masaryk. Uradno se razglasa: Proti profesorju na češkem vseučilišču v Pragi, dr. Masaryku, ki se že dlje časa mudi v inozemstvu in se tam bavi z nedopustno agitacijo, se je začelo sodno kazensko postopanje in disciplinarna preiskava ter je bil suspendiran od službe in mu je plača ustavljena.

Dva milijona vojakov abstinentov v Nemčiji in Avstriji. V ozemlju zaveznih srednjeevropskih cesarstev prebiva sedaj dva milijona vojakov, vsi že bolj v moški dobi, ki se popolnoma vzdržujejo alkohola, pri čemer se je pokazalo, da jim zdržnost tega v življenju tako potrebnega »krepčila« prav nič ne škoduje. Dobivajo še celo nekoliko manj kruha in kljub temu

ne dobivajo »tekočega kruha«, ki ga smatrajo nekateri kot neobhodno potrebno opojno pijačo. Večkratno preiskovanje njihovega zdravja in tehtanje dokazuje, da njih telo ne peša, da vsi kljub temu »pomanjkanju« lahko težko delajo; sploh na vseh se opaža, da jim zdržnost prija. Zdržnost ni sicer prostovoljna, četudi se vrši preskušnja, ne da bi kdo vpraševal preskušance za dovoljenje, se vendar ni doslej oglasil noben usmiljen glas izmed prijateljev alkohola, ki bi bil zaklical: »Dajte jim vendar tudi piva, žganja, našim ubogim sovražnikom vojnim ujetnikom«.

Pošiljajte poročila v Ameriko! Iz Amerike prihajajoča pisma dokazujejo, da se v Ameriki še vedno razširjajo samo poročila v Avstro-Ogrski, ki prihajajo iz sovražnih virov in da se jim žalibog tudi verjame. Da ne zadostuje, boriti se proti tem poročilom potom ameriških časopisov, ni treba nadalje utemeljevati, brez ozira na to, da bi velik del ameriškega časopisja resničnih poročil o položaju v deželah osrednjih sil najbrže ne priobčil. Tem večji pomen ima torej za podučilo javnega mnenja v Ameriki in v nevtralnem inozemstvu sploh domača zasebna korespondenca, ki se pošilja v te dežele, in čeprav bi se na ta način delalo počasneje, se more vendar vsled neposrednega vpliva doseči trajnejše uspehe. Prebivalstvo se torej pozivlja, da pošilja svojim v inozemstvu in zlasti v Ameriki bivajočim sorodnikom in znancem samo resnična poročila o položaju in sicer s prošnjo, da se ista kolikor mogoče razširijo.

Svetovni pregled.

Uspeh tretjega nemškega vojnega posojila. Tretje vojno posojilo je podpisano v višini 12 milijard in 30 milijonov mark; manjše podpisane vsote še niso znane. Vsa nemška vojna posojila znašajo nad 25 milijard.

Švica pod kontrolo četverozveze. Tudi Švica se je morala ukloniti pritisku entente, ki ji je grozila zapreti ves uvoz od morja. Pred par dnevi je Švica po dolgih pogajanjih pristala na to, da se ustanovi poseben »uvozni trust« (Société suisse de surveillance économique), ki je edini pooblaščen in upravičen uvažati v Švico blago preko ali iz ententnih dežel. Ta pravica je omejena. Švicarsko inportno društvo sme uvažati le toliko, kolikor znaša po statistikah zadnjih let izkazana faktična potreba Švice, ter ne sme od importiranega blaga, naj si bo tudi predelano, principijelno ničesar izvažati v Nemčijo in Avstrijo. Švica se je morala povzhu zavezati, da tudi od svojih lastnih produktov ne bo ničesar eksportirala, kar bi služilo nemškim ali avstrijskim vojaškim namenom. Zato pa je dobila milostno dovoljenje, da smejo njene tovarne izdelovati municijo za entento — kar se v nekaterih francosko-švicarskih kontonih že godi.

Kako so Italijani postopali na Kobariskem. Nedavno se je preko Švice vrnilo šest nad 50 let starih mož iz kobarškega okraja, ki so v Waidhofnu ob Ybbsu povedali na zapisnik to-le: 4. junija so Italijani zasedli naše kraje. Popoldne so pozvali skupaj vse moške; bilo nas je iz Smasti in Kamnega 66. Odvedli so nas proti Kobaridu. (Ob odhodu iz Smasti smo videli, da so Italijani streljali na ljudi, ki so delali na polju in ustrelili neko žensko in nekega moža). Na potu so brez povoda ustrelili Ivana Ručno; v Iderskem so nas preiskali, nato pa vsakega desetega ustrelili. Na nadaljnjem potu smo srečavali italijanske vojaške oddelke, ki so nas suvali,

bili in pljuvali na nas. V Kobaridu so nas zaprli; Gregorčiča iz Krna so tako pretepli, da je umrl. Naslednji dan so nas odpeljali v Čedad, potem v Florenco in nazadnje v Oschieri na Sardiniji, kjer smo se šele smeli svobodno gibati. Tu je umrl Anton Faletič iz Smasti. Po preteku treh tednov so izbrali nas šestero: Štefan Gabršček, Anton Faletič, Andrej in Anton Fon, Anton Volarič in Andrej Ivančič ter še štiri druge, ki smo bili vsi stari nad 50 let oziroma pod 18 let, ter nas peljali čez švicarsko mejo, odkoder smo prišli v Avstrijo. Štirje smo morali v bolnišnico v Solnogradu.

Označba italijanskih zrakoplovov. Italija je odredila novo označbo svojih zrakoplovov. Zrakoplovi na kopnem in na morju so barvani na spodnji strani desnega krila zeleno, na levem krilu rdeče, središče ostane belo. Vertikalno krnilo nosi italijanske barve. Italijanski vodljivi zrakoplovi kažejo podnevi narodno zastavo s savojskim grbom in kraljevsko krono, ponoči tri potne svetilke v narodnih barvah belo-rdeče-zeleno, razven tega visi pod gondolo rdeča luč.

Poneveril je okoli pol milijona lir blagajnik turinske filijalke Banke commerciale. Ko so mu prišli na sled, je izvršil samomor.

Štiri mesece vojne proti Italiji. Na italijanskem bojišču obhajajo naše vrle čete konec četrtega meseca vojne. Ob celi fronti, od švicarske meje do Adrije, ni mogel sovražnik vdreti na nobenem mestu v našo glavno obrambno črto, čeprav se je potrudil v to svrhu z vsemi močmi, ki jih je imel na razpolago in ga je ta trud stal ogromne človeške žrtve. Kaj še, da bi bil predrl našo črto! Krvavo se mu je izjalovil bojni načrt in naše čete in naše utrdbe zro neomajno dol na razočaranega sovražnika, katerega dosednji neuspehi že potrjujejo nas v gotovosti naše popolne končne zmage.

Izgubljena italijanska poletna vojna. Iz vojnega poročevalskega stana priobčuje »Berliner Tageblatt«: Jesen prihaja in se pričinja. Bližajo se oblaki, ki zapro vrata planinske trdnjave in s tem se zaključuje tudi prvi oddelek vojne, kakršnega svetovna zgodovina še ni videla, štirimesečne vojne na 400 kilometrov dolgi fronti, ki napadalca ni spravila naprej niti za en korak. Na stotisoče italijanskih vojakov je padlo, bilo ranjenih ali izločenih iz boja, na milijone vrednosti se je zapravilo proti skalovju, na milijarde lir se je vrglo proč. Poročevalec imenovanega lista poudarja, da Doberdobska planota je še vedno središče italijanskih napadov. Z izgubo 200.000 vojakov mrtvih in ranjenih, so vzeli pri Vermeljani in Zdravščini rob planote, to je merjeno po prostoru, kilometer deželne ceste proti izhodu, vojaško presojeno, to ne pomeni niti koraka naprej, kajti rob planote je grušč in padajoča cesta. Utrjene gorske pozicije se pričinjajo šele zadaj.

Italijanska oklopnica »Benedetto Brin« se je potopila v brindizijskem pristanišču. Na oklopnici se je vnela municija. Z ladjo se je potopil kotreadmiral Rubin de Červin in dva poveljnika in nad 400 mornarjev.

Zmede na Balkanu. Osem držav in državc ima svoje ozemlje na Balkanu: Avstro-Ogrska, Turčija, Srbija, Bulgarija, Rumunija, Grčija, Albanija in Črna gora; razen tega so še sosednji otoki v lasti nekaterih drugih držav. Vse na Balkanu udeležene države in države hrepene po povečanju, bi rade imele dobiček od sedanje vojne, bi si rade zavarovale svoje interese za bodočnost. Enako pa imajo tam doli ententne države svoje interese, ki gredo za tem, da se odpre pot

ententnim državam, da si ustanove tam, zlasti v Dardanelah in Carigradu svoja oporišča, s katerimi bi podpirali svojo trgovino in pospeševali svoje svetovno gospodarstvo. Uspehi centralnih držav so povzročili, da se je jela gibati Bulgarija, ki zahteva Macedonijo od Srbije, oborožuje se Grčija, Rumunija pa še molči. Nad štiri mesece se z vso odločnostjo poteza ententa za simpatije balkanskih državc, toda kakor vse kaže, se ji kupčija ne bo povsem posrečila. Bulgarija je sklenila s Turčijo pogodbo in Turčija ji je že odstopila zahtevani kos zemlje ob Drinopolju. Pravijo pa tudi, da se je Bulgarija pogodila z Rumunijo in Grčijo, da ostaneta nevtralni v slučaju vojske s Srbijo. Popolnoma gotovo pa to ni, zakaj če se vname vojna na Balkanu, potem bodo najbrže skušale vse države čuvati svoje interese z udeležbo na vojni. Obenem pa ententa grozi z nasilstvi Balkancem. Pravijo, da izkrca angleške in francoske čete v Solunu in zasedejo Macedonijo, na drugi strani prete, da izkrca Italija v Albaniji večjo vojsko in Bulgarsko obrežje v Črnem morju so Rusi že jeli blokirati. Vsi ti dogodki pričajo, da ententa nima prijateljskih namenov z Balkanci, marveč jih hoče le zavesti v svojo interesno sfero, da bi lažje dosegla svoje namene. Na Balkanu torej še ni povsem jasno, gotovo je le, da so Balkanci pripravljeni, ter da bo prvi početek, če se položaj temeljito ne spremeni, vnel ogenj na Balkanu.

Rusija in Balkan. »Wiener Allg. Zig.« pripoveduje: Knez Trubeckoj je, ko je bil zadnjič v Nišu, Pašiču nujno svetoval, naj se vda italijanski zahtevi in naj se Srbija obvezno odpove Albaniji. Ruski interesi zahtevajo, da se italijanskim zahtevam popolnoma ugoditi. Pašič je odgovoril, da mora v prvi vrsti jemati ozire na srbske interese, ki se ne dajo spraviti v soglasje z italijanskimi zahtevami glede Albanije. Na to da je Trubeckoj srdito rekel: Od kdaj pa obstoje srbski interesi? Ko se Vam je slabo godilo in ste moledovali za našo pomoč, ste vedno rekli, da ima Srbija iste interese, kakor Rusija. Srbija nima drugih interesov kakor Rusija — a zdaj naj ima svoje? Tega ni. Če bo Srbija nadaljevala nehvaležno politiko, naj si posledice sama pripiše. Srbija ne sme imeti drugih interesov, kakor jih ima Rusija. Ruski legacijski tajnik v Bolgariji, Sabler, je v pismu na ministra Sazonova izrekel mnenje, da je bila ruska politika proti balkanskim narodom in zlasti proti Bolgariji napačna. Z Bolgarsko se obravnava z rokavicami in vso diplomatično finostjo. To je napačno. Pest na oko. Rusija naj zapove, balkanski narodi pa se morajo pokoriti, le tako se doseže uspeh.

Vstaško gibanje na Ruskem. »Dagen« poroča iz Peterburga: Vsled odgoditve dume je vstopilo 24.000 delavcev državnih tovarov v Peterburgu in Kronstadtu v stavko, nadalje v Moskvi 17.000 in v Harkovu 21.000 delavcev. Oblast je zaprla v Peterburgu prostore socialnih revolucionarjev in kmetske stranke. V prostorih parlamentarne kmetske stranke so zaplenili baje 100.000 letakov, ki so jih razpošiljali po celi Rusiji. Ti letaki zahtevajo, da naj ljudstvo prične z bojem zoper vlado in carja ter pravijo, da je nadaljevanje vojne popolnoma brezuspešno.

Splošna stavka v Rusiji napovedana 1. oktobra. S socialistične strani se obvešča, da je sklenjeno, proglasiti splošno stavko v celi Rusiji 1. oktobra. Došla poročila potrjujejo, da se je poostрила kriza v celi Rusiji. V Petrogradu so v teh dneh zaprli nad 100 oseb, med njimi 30 žensk. Vedno več je poročil o odkritih napadalnih načrtih v največji meri. Stavke v Moskvi se množe. Moskovski mestni glavar je

razglasil, da namerava nastopiti proti stavkam.

Ruska дума se, kakor poročajo preko Kodanja iz Petrograda, otvori zopet dne 14. oktobra.

Proti preventivni cenzuri se je izjavil ruski kabinet. Po preventivni cenzuri se morajo tiskovine predložiti oblasti preden se natisnejo, dočim se običajno predlože šele po natisku. Pri nas imamo preventivno cenzuro.

Car je pomilostil nad 100.000 oseb, ki so bile večinoma v prognanstvu v Sibiriji.

1200 japonskih fabrik dela za Rusijo. Sotrudnik »Tempsa« v Peterburgu poroča: Japonski vojni minister je sklenil, da bo porabil 1200 tovarov z okoli 100.000 delavci za izdelovanje od Rusije naročenega vojnega materijala. Japonska vlada se pripravlja, da ustanovi novo tovarno za puške, ki bo istotako delala za ruske vojne potrebščine.

Samomor japonskih častnikov. Japonsko poslaništvo v Pekingu poroča, da sta izvršila 18. julija japonska oficirja Nagano in Vašimoto, ki sta se nahajala v ruski armadi pred Levovom, samomor, da ne prideta v avstrijsko vojno ujetništvo.

Nizozemska je prepovedala izvoz mleka in mlečnih izdelkov.

Danec iznašel novo razstrelilo. Kodanj, 28. sept. (K. u.) »Sozialdemokraten« poroča, da je danski inženir Nilsen, ki je iznašel novo razstrelilno snov — aerolit, pri Jyterupu ustanovil tovarno, kjer za sedaj proizvaja to razstrelilo po naročilu danske vlade. Aerolit se ne odlikuje samo po svojem učinku, marveč tudi s tem, da se more popolnoma brez vsake nevarnosti prevažati.

Portugalska se oborožuje. Poročila pravijo, da na ljubo Angliji.

Ljuti napadi na Lloyd Georgeja. Socialno napredni angleški krogi so postali hudi nasprotniki Lloyd Georgijevi. Ta mož je bil še pred petimi ali šestimi leti ljubljene socialnih liberalcev, ker je na delavskih shodih ostro govoril proti junkerstvu in velekapitalu, je postal sedaj prav naglo najhujši reakcionar. Enako dela, kakor je delal Chamberlain. Tudi delavstvo mu ne zaupa; pravi, da je izvrsten igralec ter ga ne smatrajo za resnega človeka. Webbs pravi v nekem članku: »Ko je Lloyd Georges nastopil svoje mesto (kot municijski minister), so bile razmere med kapitalom in delom slabe; sedaj so brez dvoma še slabše. Po nazoru mnogih in prav merodajnih opazovalcev je protikapitalistiško razpoloženje večje nego je bilo kdaj prej. Po vsej deželi: v rudnikih in v delavnicah, pričakujejo, da bo konec vojne znamenje za izbruh največjega razrednega boja na Angleškem; oba razreda se sedaj trudita, da si zagotovita dobro taktičsko stališče. Kako se bo bližnja bodočnost razvila, ni mogoče uganiti; toda gotovo je, da povečuje to nevarnost osebnost municijskega ministra. Najprej je očital delavstvu pijanost, potem je prišel municijski zakon, ki njega slaba uprava vedno povečuje napetost«. Angleško neodvisno delavsko časopisje pritrjuje tem izvajanjem. Prepričano je, da je vsa vojna zakonodaja naperjena proti strokovnim organizacijam. Preti pa tudi, da nastanejo večje stavke še med vojno.

Angleška socialistična stranka je sklenila prirediti splošno glasovanje vseh svojih članov o vojni in miru. Glasovalo se bo o naslednjih dveh vprašanjih: 1. Ali ste za to, da podpiramo vojevanje do uspešnega konca? 2. Ali hočete, da podpiramo gibanje, ki zahteva mir?

Novi avstrijski veleposlanik v Washingtonu. »Az Est« poroča, da bo kot na-

slednik dr. Dumbe imenovan za avstrijskega veleposlanika v Washingtonu bivši rimski veleposlanik baron Kajetan von Merey. Dumbo so Zedinjene države odklonile, ker so ga dolžile, da je agitiral za centralni državi v Ameriki.

Koliko pojé divizija. »Temps« piše: Sklepni račun je pokazal, da se je dobavilo za neko divizijo na bojišču od 6. avgusta 1914 do 6. avgusta 1915. l. 3.000.781 kilogramov raznega mesa v vrednosti 4.970.956 frankov. Pri tem se je odračunalo 20.661 kg, ki so bili neporabni. Zaklalo se je 19.555 kosov živine; kože so se prodale za 213.068 frankov.

Kolona dveh milijonov ujetnikov na maršu. Dandanes že vsakdo ve, kakšna je kolona: vrste s četvorico mož v eni redi. Če bi se postavili naši ujetniki v maršno kolono, vzemimo, da jih je samo dva milijona, čeprav vemo, da se je vsled velikih zmag v zadnji dobi njih število znatno povečalo, bi to bila armada 8000 pehotnih stotnij, to je okroglo 670 polkov ali približno 170 pehotnih divizij. Če računimo armadni zbor v vojnem stanu s 40.000 vojaki, bi bilo to 50 armadnih zborov. Nemčija jih ima v miru samo 25! Če naj stopi teh 8000 stotnij na cesto, mora biti 480 kilometrov dolga. Ako bi bila kolona opremljena za vojno in imela s seboj vso potrebno prtljago, bi komaj zadostovala cesta, ki bi merila 900 kilometrov. Če se postaviš pred to kolono, moraš čakati 92 ur, da pride mimo tebe. Da bi moštvo v resnici prehodilo onih 480 kilometrov, bi potrebovalo 14 dni, da pride zadnji mož na svoj cilj. Vsak dan pa bi morali ujetniki prehoditi po 35 kilometrov, da bi zmagali to pot v 14 dneh. Če bi hodili v pripravljenosti za boj, opremljeni za vojno, z vso prtljago, bi potrebovali mesec dni hoda. Če bi se ta kolona vojno pravilno oskrbovala, bi rabila na dan 4 do 5 tisoč volov ali 12 do 15 tisoč prašičev, oziroma 40 do

50 tisoč telet. Vrh tega še 30.000 stotov kruha. Če bi se ta kolona razvrstila v rojno črto, bi zavzela pas kakih 3000 kilometrov, jarkov za polno postavo pa bi mogla izkopati enega dopoldne do 2000 kilometrov.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

prijatelj moj,
Gre na vsako pot z menoj!
Kor se večkrat z njim krepcam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepcilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na prjstnost!
Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciš. ul. št. 4, pritličje
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA LJUBLJANA, Francišanska ulica št. 6. registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za... shode in veselice. ...

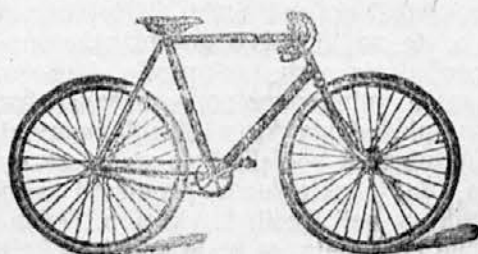
Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin, Ljubljana Dunajska cesta št. 17

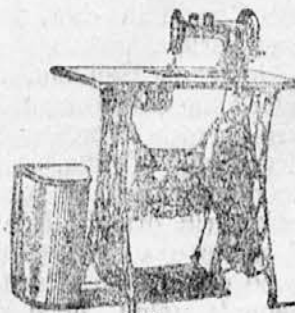
priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Sodrugí, naročajte žepni koledar za delavce in prometne nameščenice, ki izide v kratkem. Cena v platno vezanem izvodu, 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Naroča se pri upravi „Delavca“ in pri zaupnikih.

Vojaški čevlji

za častnike in moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg št. 20.

Naročajte list „Delavec“.